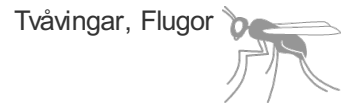

Stilpnogaster aemula

Blankbaksrovfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Akut hotad (CR)
B2ab(iii,iv)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Asilidae (rovflugor), **Släkte:** *Stilpnogaster*, **Art:** *Stilpnogaster aemula* - blankbaksrovfluga (Meigen, 1820) **Synonymer:**

Kännetecken

Blankbaksrovfluga är 14–16 mm lång. Den tillhör gruppen som har vingar med stängd marginalcell, svarta lår och pudrat ansikte men har till skillnad mot övriga blanksvart bakkropp på både över- och undersida, tergiterna är bara vid bakkanten en aning pudrad och på sidorna med små vita borst. Vingarna är glasklara. Hanens genitalier avbildas i van der Goot (1985). Slitna exemplar med avskavd pudring inom släktet *Neoitamus* kan ha nästan blank bakkropp. Dessa har dock upptill bakom huvudet uppstående halvvägs rätvinkligt framåtböjda hår. *Rhadiurgus variabilis* känns igen på sitt blanksvarta ansikte som bara är pudrad längs ögonkanterna. Andra arter med svarta lår har delvis bruntonade eller mjölkvita vingar och saknar oftast vita borst vid tergiternas bakkant.

Utbredning och status

Zetterstedt anmäler blankbaksrovflugan 1859 under namnet *Asilus setiventris* efter en hane som infångades i Ilstorp, Skåne, den 12 juli 1856 av C.D.E. Roth. Arten var upptagen i rödlistan som Försvunnen (RE) när nästa hane upptäcktes 140 år senare inomhus på Zoologiska Institutionen i Lund influgan genom ett fönster den 8 augusti 1995 av R. Hall (Hansson 1995). Blankbaksrovflugan är inte känd från övriga Norden. I övrigt finns uppgifter från stora delar av Centraleuropa (Polen, Tyskland, Frankrike, Österrike, Tjeckien) samt Italien och Rumänien. Förekomst i Ryssland (Richter 1988) bekräftas inte i Fauna Europea. Fynden har alltid varit fåtaliga, i Tyskland finns nu bara återfynd på två-tre lokaler. Arten förekommer i två former eller sannolikt underarter, nominatformen är känd från lokaler i bergstrakter i Tyskland (Harz, Thüringerwald, Alperna) och södra Polen medan den andra förutom i Sverige är känd i från övriga angivna länder.

Ekologi

Blankbaksrovflugans ekologi är på grund av de mycket fåtaliga observationerna inte närmare känd. Artens habitat är öppen lövskogsmiljö med lång kontinuitet. De två tillsynes helt olika svenska fyndlokaler, Ilstorp som en öppen varm sandmiljö och stadsmiljön i Lund, har dock vissa gemensamma drag. Om nämligen Ilstorpsfyndet gjordes vid Ilstorps kyrka och inte ute på sandfältet, fanns där i början av 1800-talet på kyrkogården ett flertal gamla almar från den trädgeneration som planterades under 1600-talet kring alla då danska kyrkorna. Ett påtagligt inslag i Lunds centrala delar är de gamla, ofta mycket gamla, parkträden. Båda miljöerna blir också extremt varma under högsommaren, vilket kan vara en förutsättning för denna huvudsakligen sydliga art. Det faktum att lundafyndet gjordes på tredje våningen i den gamla institutionsbyggnaden omgiven av gamla parkträd antyder att flugan uppehåller sig i trädkronorna, vilket delvis kan förklara de fåtaliga observationerna. Fyndhistoriken tyder på att hålträd eller mindre röthål kan vara larvens utvecklingsmiljö. Flygtiden omfattar juli och början av augusti Enligt tyska uppgifter börjar flygtiden där redan i slutet av juni. Det är troligt att blankbaksrovflugans larver, i likhet med hos många andra rovflugor lever på andra insektslarver, ofta av skalbaggar i t.ex. mulm eller mark med död ved.

Hot

Det största hotet mot arten är sannolikt den ökande bristen på äldre ädellövträd med röthål i solvarma miljöer som sydvända skogsbryn, alléer, parker och kyrkogårdar. Skogslandskapet har i princip för länge sedan förlorat dessa kvaliteter. Almsjukan har på kort tid medfört att nära nog alla stora almar i Skåne, som sannolikt varit viktiga som utvecklingssubstrat för blankbaksrovflugan har avverkats och eldats upp. Ett stort hot är också den överdriva jakten inom parkvården på "farliga träd" i tätortsmiljöer som innebär att blotta risken för att ett träd är innanmurket medför att det slentrianmässigt avverkas.

Åtgärder

Som i så många andra fall torde hänsyn och omvårdnad av gamla lövträd vara på sin plats. Äldre innanmurkna träd kan genom hamling bevaras i stadsmiljöer (parker, kyrkogårdar och alléer) utan att de medför risk för skador på egendom och personer. Stadsträdgårdsmästare och parkförvaltningar bör informeras om den rika biodiversitet som finns i äldre träd med rötangrepp. Äldre kullfallna träd ska gärna tillåtas förmultna på plats. Där detta är olämpligt kan stammar och grova grenar fraktas till "trädkyrkogårdar/ faunadepåer". Noggrannare studier och kartläggande av blankbaksrovflugans utbredning och krav erfordras för att precisera ytterligare åtgärder. Bekräftelse på flugans huvudsakliga uppehållsplat och larvens utvecklingsmiljö från områden där den är mer vanligt förekommande förutsätter internationellt samarbete.

Litteratur

- Andersson, H. 1999. Rödlistade eller sällsynta evertebrater knutna till ihåliga, murkna eller savande träd samt trädsvampar i Lunds stad. Ent. Tidskr. 120: 169–183.
- Geller-Grimm, F. 2003. Photographic atlas and identification key to the robber flies of Germany. Ampyx-Verlag, Halle. (CD).
- Goot, V.S. van der 1985. De Snavelfliegen (Rhagionidae), Roofvliegen (Asilidae) en aanverwante families van Northwest-Europa. Wetens. K. Ned. Natuurh. Veren. 171: 1–66. Hoogwood.
- Hansson, C. 1995. Zootisfynd. Fa-Zett 1995: 31.
- Hedström, L. 1986. Svenska insektsfynd – rapport 2. Ent. Tidskr. 107: 139–147.
- Larsen, M.N. & Meier, R. 2004. Species diversity, distribution, and conservation status of the Asilidae (Insecta: Diptera). Steenstrupia 28(2): 177–241.
- Lehr, P.A. 1988. Family Asilidae. In: Soos, A. & Papp, L. (ed). Catalogue of Palearctic Diptera 5: 197–326.
- Richter, V.A. 1988. In Bei Benko. Keys to the Insects of the European part of the USSR V: Part one: 778–820.
- Trojan, P. 1970. Diptera. Asilidae. Klucze do oznaczenia owadów polski 65.
- Wolff, D. Zur Kenntnis der Raubfliegen Deutschlands. www.asilidae.de. Download 2007.
- Zetterstedt, J.W. 1859. Diptera Scandinaviae disposita et descripta. XIII: 4943–6190. Lund. (s. 4960).

Författare

Hans Bartsch & Björn Cederberg 2008. © ArtDatabanken, SLU 2008.